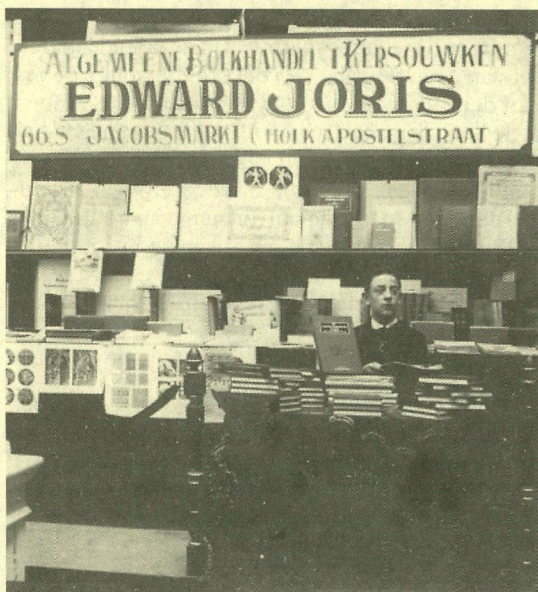

JORIS, Edward (Antwerpen 11 februari 1876 – Antwerpen 20 december 1957).

Begon zijn loopbaan als bediende bij een aantal handelszaken, onder meer van november 1895 tot april 1896 bij **De Nederlandsche Boekhandel**. In 1901 emigreerde Joris naar Constantinopel als bediende van een Duits scheepvaartbedrijf; na korte tijd trad hij er in dienst van de naaimachinefabriek Singer. Onder het pseudoniem van Edward Greene werkte hij in die jaren mee aan het anarchiserende tijdschrift *Ontwaking* van de Antwerpse drukker en boekhandelaar **Victor Ressler**. Wegens medeplichtigheid aan een Armeense aanslag op sultan Abdul Hamid II, op 21 juli 1905, werd hij door de Turken gevangengenomen en op 19 december 1905

Edward Joris in zijn boekhandel 't Kersouwken, die hij in 1910 had overgenomen van Victor Ressler. (AMVC)

ter dood veroordeeld; een internationale actie, gesteund door een comité onder leiding van Emmanuel de Bom en Ressler, bracht hem na tweeënhalf jaar gevangenschap weer op vrije voeten. Hij keerde naar België terug en nam in 1910 de boekhandel 't Kersouwken van Ressler over, die hij op korte tijd tot bloei bracht.

In de Eerste Wereldoorlog engageerde Joris, die al in zijn jonge jaren in de Antwerpse Belgische Werkliedenpartij (BWP) actief was geweest, zich in het socialistisch activisme rond Jef van Extergem. Zijn oude vriend Emil Charlet, een Duitse sociaal-democratische journalist, die lid van het internationale steuncomité voor Joris was geweest, werd er door de Politische Abteilung in Brussel mee belast, Joris te motiveren om namens de socialistische activisten deel te nemen aan de door Camille Huysmans bijeengeroepen vredesconferentie in Stockholm. Joris reisde in juli 1917, in gezelschap van onder meer Frans Primo en Antoon Jacob, via Berlijn naar Stockholm; de delegatie werd door Huysmans evenwel afgewezen en Joris werd naderhand door de Antwerpse partijfederatie gedesavoueerd. Van juni 1917 af gaf Joris in Antwerpen het weekblad *De Nieuwe Tijd* uit, dat bij herhaling van het Propagandafonds für flämische Angelegenheiten van de bezettende overheid geld ontving om te overleven. In september 1918 werd Joris nog lid van de Commissie van Zaakgelastigden, met de bedoeling een brug te slaan naar de socialistische passivisten, hetgeen mislukte. Joris week uit naar Amsterdam en kwam na de Uitdovingswet van 1929 naar Antwerpen terug, waar zijn vrouw, Anna Nellen (1871-1926), korte tijd geholpen door Maurits de Meyer, de boekhandel na het vertrek van haar

man had voortgezet. Joris engageerde zich bij de Socialistische Arbeiders Radio Omroep voor Vlaanderen en werd hoofdredacteur van het onafhankelijke weekblad *Radiopost* (1927-1936), dat bij uitgeverij Patria verscheen in een oplage van 20.000 exemplaren. Boekhandel 't Kersouwken verdween in 1935.

LITERATUUR: *De zaak Edward Joris*. Uitgegeven door het Antwerpsch Comité ter bevrijding van onzen landgenoot, 1906; – H.P.L. Wiessing, 'Edward Joris', in *De Groene* (25 januari 1958); – M. Sertijn, 'Het socialistisch activisme tijdens de Eerste Wereldoorlog', in *BTNG*, jg. 7, nr. 1-2 (1976), p. 169-194; – L. Simons, *Geschiedenis van de uitgeverij in Vlaanderen*, II, 1987; – W. Dolderer, *Deutscher Imperialismus und belgischer Nationalitätenkonflikt* (Kasseler Forschungen zur Zeitgeschichte, nr. 7, 1989); – D. Vanacker, *Het aktivistisch avontuur*, 1991; – W. Geldolf, *Stockholm 1917. Camille Huysmans in de schaduw van titanen*, 1996.

ILLUSTRATIE(S), zie: uitgeverij en boekhandel.

LUDO SIMONS